

УДК 930-051:929Бердута(093.3)(049.32)

Сергій Куделко

кандидат історичних наук, професор

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Майдан Свободи, 4, 61022, Харків, Україна

Email: kudelko_sm@ukr.net

ORCID: 0000-0003-1630-8774

РОЗДУМИ ПРО ЖИТТЯ

Рецензія на книгу: Бердута М. З. *Сторінки мого життя: спогади і роздуми*. Посохов, С. І. (відп. ред.), Глибицька, С. Б., Давидова, А. О., Полякова, Ю. Ю., Федоренко, В. В. (уклад. бібліогр.). Харків, 2021. 112 с.

Спогади кандидата історичних наук, доцента, Заслуженого викладача Каразінського університету Михайла Захаровича Бердута становлять значний інтерес для кожного, хто був пов'язаний з історичним факультетом і університетом в цілому останні 60 років. З передмовою «До читача» виступив декан факультету, доц. С. Д. Литовченко. Серед іншого, Сергій Дмитрович відзначив, що: «За довгі роки роботи на історичному факультеті і перш за все в деканаті Михайло Захарович став фігурою майже легендарною» (с. 4).

Автор спогадів — активний учасник університетського життя, він багато років виконував обов'язки заступника декана історичного факультету з навчальної роботи, мав чимало інших доручень. Успішною була його викладацька діяльність, за цей час він підготував і прочитав низку загальних і спеціальних курсів різноманітної тематики. Зокрема,

©Куделко, С., 2021

Як цитувати: Куделко, С. Роздуми про життя (Рецензія на книгу: Бердута М. З. Сторінки мого життя: спогади і роздуми. Посохов, С. І. (відп. ред.), Глибицька, С. Б., Давидова, А. О., Полякова, Ю. Ю., Федоренко, В. В. (уклад. бібліогр.). Харків, 2021. 112 с.). Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія», вип. 59, 2021, с. 175-177.

In cities: Kudelko, S. Thoughts on Life (Book review: Berduta M. Z. Storinky moho zhyttia: spohady i rozdumy. Posokhov, S. I. (vidp. red.), Hlybyts'ka, S. B., Davydova, A. O., Poliakova, Yu. Yu., Fedorenko, V. V. (uklad. bibliogr.). Kharkiv, 2021. 112 s.). The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: History, no. 59, 2021, s. 175-177. (In Ukrainian)

багатьом студентам запам'яталися його лекції з української етнографії. Діяльність М. З. Бердути на факультеті пов'язана з двома кафедрами: історіографії, джерелознавства та методики історії й історії України, де він починав свій трудовий шлях, та кафедрою історії України, членом якої він був з 1971 р. Працюючи на цих кафедрах, він спілкувався з видатними представниками нашої науки: В. І. Астаховим, І. Л. Шерманом (керівник його кандидатської дисертації), Ю. Й. Журавським, І. К. Рибалкою, Б. К. Мигалем та іншими непересічними особистостями. Науково-педагогічна діяльність Михайла Захаровича також була пов'язана з іншими навчальними закладами, у яких він працював на різних посадах, зокрема був завідувачем кафедри у Харківському інституті соціального прогресу (за сумісництвом).

Численні учні М. З. Бердути із вдячністю згадують свого наукового керівника та викладача й продовжують спілкування з ним через багато років від моменту закінчення університету. Спогади деяких з них також вміщено в книзі. Наскрізною для цих спогадів є думка, яку чіткіше за інших висловив проф. С. І. Посохов: «Якщо визначити головну рису його особистості, то вона в тому, що він любить людей» (с. 75).

Мемуарист тремтливо ставиться до своєї родини, предків і нащадків. Він згадує близьких йому людей, віддаючи належне кожному з них. Михайло Захарович вчить нас, як варто ставитись до тих людей, які поруч.

Активною була й науково-дослідна діяльність Михайла Захаровича. Він — автор і співавтор майже 250 наукових, науково-методичних і популярних праць. Бібліографія праць нашого учителя й старшого колеги також є структурним компонентом книги (див. с. 91-107).

Унікальною рисою спогадів є розповіді автора про художнє життя факультету та університету. Як правило, інші мемуаристи майже не торкалися цієї сторінки різнопланового і дуже насиченого минулого альма-матер, а з університетом пов'язані яскраві творчі колективи й окремі митці не лише загальноукраїнського, а й європейського і світового рівня. З деякими з таких осередків була пов'язана й біографія Михайла Захаровича. Він — дуже талановита та всебічно розвинена людина. Серед непересічних якостей його особистості є виняткова музичність і неабиякий артистизм. Ці якості допомагали в його житті, викладацькій роботі. Створені ним художні образи під час святкування Днів факультету та дружніх вечірок надовго запам'яталися глядачам.

У спогадах досить точно і правдиво відображено багато епізодів університетського життя, що я як свідок багатьох подій підтверджую.

На сторінках спогадів відтворена атмосфера різних років. Розповідається про багатьох співробітників і студентів, згадано чимало

яскравих особистостей. Характеристики людей, які надає Михайло Захарович, — щирі, майже завжди позитивні. Це одна з рис його світосприйняття — з повагою та любов'ю ставитись до людей. Він ніколи не пам'ятає зло, пробаचाє людські помилки. Спогади супроводжуються ілюстраціями, деякі опубліковані вперше. Читачу допомагають довідкові матеріали: розділ «Основні віхи життя і діяльності», література про М. З. Бердугу та іменний покажчик. Книга може стати прикладом для інших мемуаристів. Спогади М. З. Бердути нагадують усім нам: живіть так, щоби потім було, що згадати, зробіть так, щоби довше зберігалася пам'ять про добрі події та добрих людей.

Спогади М. З. Бердути вписують нову сторінку в історію факультету та університету.

Sergiy Kudelko

Candidate of Historical Science, Professor
V. N. Karazin Kharkiv National University
4 Svobody Sq., 61022, Kharkiv, Ukraine
Email: kudelko_sm@ukr.net
ORCID: 0000-0003-1630-8774

THOUGHTS ON LIFE

Book review: Berduta M. Z. *Storinky moho zhyttia: spohady i rozdumy*. Posokhov, S. I. (vidp. red.), Hlybyts'ka, S. B., Davydova, A. O., Poliakova, Yu. Yu., Fedorenko, V. V. (uklad. bibliohr.). Kharkiv, 2021. 112 s.

*Рецензія надійшла до редакції 27.05.2021.
Рецензія затверджена до друку 29.06.2021.*